

УДК 339.924

ГУДИМ Катерина, к. е. н., доцент Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара

ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Визначено роль ТНК у формуванні процесів транснаціоналізації через глобальні стратегії, які об'єднують національні економіки й національні ринки. Проаналізовано сучасні тенденції економічних перетворень під впливом процесів транснаціоналізації. Окреслено перспективи розвитку світової економіки, які в сучасних умовах формуються ТНК.

Ключові слова: ТНК, процеси транснаціоналізації, національні ринки, глобальні стратегії, диверсифіковані ресурси.

Гудым Е. Транснационализация как фактор глобализации. Определена роль ТНК в формировании процессов транснационализации посредством глобальных стратегий, которые объединяют национальные экономики и национальные рынки. Проанализированы современные тенденции экономических преобразований под влиянием процессов транснационализации. Обозначены перспективы развития мировой экономики, которые в современных условиях формируются ТНК.

Ключевые слова: ТНК, процессы транснационализации, национальные рынки, глобальные стратегии, диверсифицированные ресурсы.

Постановка проблеми. Останніми роками збільшуються масштаби прямого іноземного інвестування, що пов'язано з динамічним розвитком міжнародних корпорацій, переважна більшість яких є транснаціональними. За статистикою ООН, нині існує близько 40 000 транснаціональних компаній, значення яких у формуванні сучасної світової економіки є ключовим, оскільки вони створюють реальні передумови становлення міжнародного виробництва з єдиним інформаційним простором, міжнародним ринком капіталу та робочої сили, науково-технічних послуг.

Транснаціональні корпорації (ТНК) контролюють до половини світового промислового виробництва, близько 70 % зовнішньої торгівлі. Загальна сума їх іноземних інвестицій становить близько 2 трлн дол. США. Сучасні ТНК володіють приблизно 95 % світових патентів і ліцензій. Тому тенденції структурних перетворень економіки неможливо розглядати окремо від процесів транснаціоналізації. Провідним аспектом цього дослідження є визначення перспектив та наслідків економічних перетворень під впливом транснаціоналізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам формування, розвитку та визначення економічних ефектів глобалізації присвячено праці таких провідних українських та іноземних вчених і практиків, як: Ю. Макогон, Т. Орехова, К. Лисенко, І. Шульга, М. Черноусова, Н. Ємельянова, Н. Мешко [1–3]. Науковці акцентують увагу на активізації діяльності ТНК, що додає інтеграційним процесам у світовій економіці нового імпульсу, насамперед через прагнення їх закордонних філій стати органічною частиною економік приймаючих країн, "вростаючи" у національні ринки.

Основні проблеми та напрями ефективності функціонування ТНК у контексті міжнародної інтеграції у своїх працях досліджували вчені: Н. Верхоглядова, І. Сазонець, Т. Циганкова, М. Яглов та ін. [4–8]. Науковці Ю. Козак, В. Ковалевський, С. Лебедева, М. Бикова, Н. Логвінова, О. Воронова основну увагу приділяють питанням типологічної та регіонально-інтеграційної структури країн світу, аналізу наслідків впровадження стратегій економічного розвитку країн світу та макро-регіональних інтеграційних об'єднань [9].

Подальше дослідження процесів транснаціоналізації охоплює проблеми позитивних та негативних наслідків структурних перетворень світової економіки. Особливим аспектом є трансформація форм і систем взаємодії стратегічно важливих секторів економіки.

Основна **мета** дослідження – вивчення сучасних процесів функціонування ТНК, визначення тенденцій структурних перетворень економіки під впливом транснаціоналізації та окреслення перспективних шляхів розвитку цих процесів.

Матеріали і методи. Для реалізації поставлених завдань використано сучасні методи та технології збору й обробки матеріалів, статистичні, аналітичні, абстрактно-логічні методи, сучасні технології із застосуванням інформаційних систем (наприклад, Internet) та електронних ресурсів.

Результати дослідження. Історична генеза процесів транснаціоналізації охоплює чотири основних етапи. ТНК першого покоління (кінець XIX ст.) розпочинали свою діяльність як колоніально-сировинні. Основною їх перевагою був доступ до природних ресурсів або до преференційних ринків збуту. ТНК другого покоління (період між двома світовими війнами) сформовано міцний зв'язок з виробництвом військово-технічної продукції. Третє покоління ТНК (1960-ті роки) широко використовує досягнення науково-технічної революції, набуваючи організаційно-економічних форм концернів і конгломератів, що органічно поєднують елементи національного і зарубіжного виробництва. На початку 1980-х років поступово формуються глобальні ТНК четвертого покоління, їх визначальними рисами є планетарне бачення ринків і функціонування в умовах глобальної конкуренції.

Активізація діяльності ТНК, що спостерігається сьогодні, додала інтеграційним процесам у світовій економіці нового імпульсу, насамперед тому, що їх закордонні філії прагнуть стати органічною частиною національної економіки приймаючих країн, "вростаючи" у національні ринки інших країн. Розвиток міжнародного виробництва супроводжується помітними змінами в методах організаційної діяльності ТНК. Якщо в 1980-ті роки ТНК віддавали перевагу створенню нових закордонних філій, то в другій половині 1990-х сформувалась тенденція до підвищення ролі трансграничних злиттів і поглинань іноземних компаній. Більшість трансграничних угод припадає на 100 найбільших ТНК.

У своїй діяльності ТНК вдаються також до створення стратегічних альянсів з компаніями закордонних країн. Здебільшого стратегічні альянси між ТНК виявляються тривалими й охоплюють різні стадії усього виробничого циклу: від наукових розробок до спільного виробництва й збуту. Додаткову економію дає скорочення адміністративних витратків на утримання управлінського апарату.

Так, у США 15 % виробництва автомобілів – це продукція чисто японських або американо-японських компаній; 62 % японських відеоманітофонів і майже 70 % телевізорів виготовляється з фірмовими знаками всесвітньо відомих японських компаній далеко за межами країни (не тільки в країнах Південно-Східної Азії, але й у Латинській Америці); 5 % виробничих потужностей Японії, 20 % – США, від 30 до 40 % – Західної Європи розміщені за межами національних кордонів [1; 2].

За оцінками ЮНКТАД, у 2011 р. у світі налічувалося близько 79 тис. ТНК і приблизно 790 тис. їх іноземних філій. При цьому сумарний обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ), здійснених ними, перевищував 15 трлн дол. США, а сукупний обсяг продажів становив 31 трлн дол. США. Валова продукція іноземних філій цих корпорацій оцінюється в 7 515 млн дол. США і зросла за останні 30 років у 10 разів, частка доданої вартості, створеної іноземними філіями в усіх країнах світу, в 2011 р. становила 11 % від світового ВВП, а кількість працівників зросла до 102 млн, порівняно з 25 млн у 1990 р. [1; 2].

На сучасному етапі розвитку ТНК контролюють більше половини світового промислового виробництва, близько 2/3 світової торгівлі, 4/5 кількості патентів і ліцензій на нову техніку, технології та ноу-хау. Під контролем ТНК перебуває 90 % світового ринку пшениці, кави, кукурудзи, лісоматеріалів, тютюну, джуту, залізної руди, 85 % ринку міді, бокситів, 80 % – чаю, олова, 75 % – бананів, натурального каучуку та сирої нафти. Саме ТНК володіють близько 95 % кількості виданих у всьому світі патентів і ліцензій. Частка ТНК у платежах, які пов'язані з переданням технологій, становить більше 80 % у США та Великобританії і 90 % – у Німеччині [2].

ТНК відіграють провідну роль у подальшій інтернаціоналізації економіки шляхом проведення глобальних стратегій, які об'єднують національні економіки й національні ринки. Саме вони визначають нові тенденції у вивезенні капіталу. ТНК повною мірою забезпечують інтегроване використання диверсифікованих ресурсів, володіють механізмом гнучкої адаптації до мінливих зовнішніх умов, відзначаються мобільністю організаційно-управлінської структури.

Ефективність зовнішньоекономічної експансії як засобу пом'якшення кон'юнктурних коливань оцінюється досить високо й вважається вищою, ніж та, яку забезпечують національні прийоми зниження економічного ризику, що великою мірою залежать від регіону, в який інвестує фірма. Наприклад, провідний мотив прямих інвестицій японських компаній у закордонні країни – забезпечення доступу до ринків цих країн, причому нерідко такі інвестиції в ту чи іншу країну є "трампліном" для проникнення в інші країни регіону.

ТНК розвинених країн, постійно збільшуючи масштаби міжнародного виробництва, утворили економічний простір, що в економічній літературі називають другою, або "зовнішньою", економікою [1–3]. За своїм виробничим, науково-технічним і фінансовим потенціалом "друга економіка" США вважається беззаперечним лідером, бо істотно перевершує аналогічні сфери господарювання інших країн Західної Європи та Японії.

Для характеристики проникнення кожної ТНК в економіку інших країн введено індекс транснаціоналізації компаній (1990 р., ЮНКТАД). Цей сукупний показник складається з трьох компонентів і розраховується за такою формулою:

$$I_{\text{тр}} = \frac{A_3 / A_{\text{заг}} + П_3 / П_{\text{заг}} + Ш_3 / Ш_{\text{заг}}}{3} 100 (\%),$$

де $I_{\text{тр}}$ – індекс транснаціоналізації;

A_3 – закордонні активи компанії, грошові од.;

$A_{\text{заг}}$ – загальні активи компанії, грошові од.;

$П_3$ – обсяг продажу товарів і послуг закордонними філіями, грошові од.;

$П_{\text{заг}}$ – загальний обсяг продажу товарів і послуг, грошові од.;

$Ш_3$ – закордонний штат компанії, осіб;

$Ш_{\text{заг}}$ – загальний штат компанії, осіб.

Цей індекс ґрунтується на зіставленні розмірів господарської діяльності компанії на батьківщині й за кордоном. На сучасному етапі розвитку середній індекс транснаціоналізації становить 60 %, причому останнє його підвищення відбувається за рахунок збільшення величини закордонних активів [1]. Індекс транснаціоналізації ЮНКТАД

з часом стали використовувати також для характеристики масштабів "зовнішньої економіки". Наявність такої "зовнішньої економіки" – важливий засіб підвищення ефективності власного бізнесу, а також зміцнення позицій своєї країни в міжнародній системі.

Індекс транснаціоналізації економіки України характеризується позитивною динамікою з 2004 по 2012 роки. Його значення зросло майже у 3 рази, що обумовлено збільшенням обсягів іноземних ТНК, які розміщують свої дочірні підприємства і філії в Україні (рис. 1) [1].

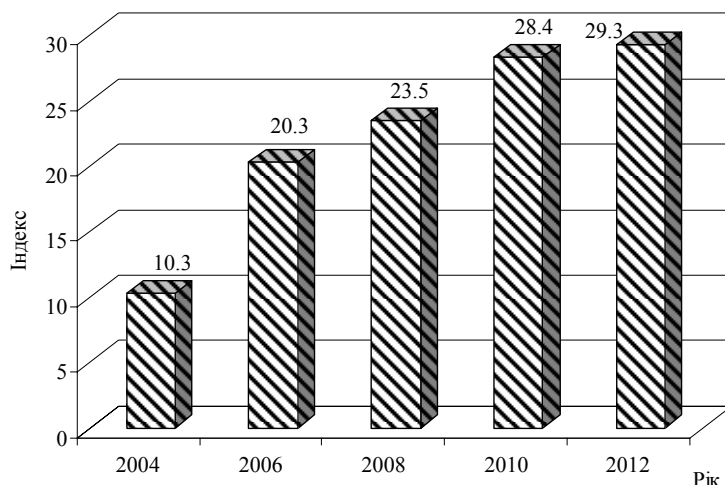

Рис. 1. Динаміка транснаціоналізації економіки України (розроблено автором)

В Україні найбільшими ТНК, які вклали значні фінансові ресурси, є PepsiCo з обсягом інвестиційних коштів у 250 млн дол. США, "Київстар GSM" – 240 млн дол. США, Coca-Cola – 230 млн дол. США та ін. Дані щодо вкладання інвестицій за 2012 р. найбільшими транснаціональними інвесторами України наведено у табл. 1. Лідуючі позиції у 2012 р. займають такі корпорації, як McDonald Corporation, Nestlé S.A., British American Tobacco та ін.

Транснаціональні корпорації, що базуються у великих індустріальних країнах, за абсолютним обсягом іноземних активів випереджають компанії, які функціонують у малорозвинених державах. Водночас деякі ТНК, що працюють у малих індустріальних країнах і мають менш місткий внутрішній ринок, характеризуються більш високим індексом транснаціоналізації, оскільки їх іноземні активи займають відносно високі позиції в загальному обсязі активів. До найбільш поширених транснаціональних галузей відносять засоби масової інформації, виробництво продовольства й напоїв, будівництво, хімічну й фармацевтичну промисловість, виробництво електроніки й електроустаткування (див. табл. 1) [2].

Найбільші ТНК, які інвестували у дочірні компанії, філії та спільні підприємства в Україні у 2012 р.

Корпорація	Країна	Галузь	Обсяги вкладень, млн грн
McDonald's Corporation	США	Харчова промисловість	198.3
Nestlé S.A.	Швейцарія	Харчова промисловість	178.5
British American Tobacco	Велика Британія	Тютюнова промисловість	166.8
British Petroleum	Велика Британія	Нафтогазова промисловість	142.6
Procter&Gamble	США	Хімічна промисловість	135.1
Shell	Нідерланди	Нафтогазова промисловість	124.9
Coca-Cola	США	Харчова промисловість	121
Unilever	Велика Британія Нідерланди	Харчова промисловість та побутова хімія	115.5
PepsiCo	США	Харчова промисловість	112.3

У рамках ТНК спостерігається концентрація зовнішньоторговельних зв'язків, що сприяє зміні їх структури через витіснення зі світового ринку середніх і дрібних експортерів та імпортерів. Під впливом науково-технічного прогресу, що підсилюється інтернаціоналізацією капіталу й виробництва, капітал ТНК сконцентрувався у сфері послуг і наукомістких галузей обробної промисловості. Особливо це характерно для окремих країн, що розвиваються, у Південно-Східній Азії та Латинській Америці, де мають місце значні розміри вкладеного міжнародними корпораціями капіталу. Наприклад, більше 2/3 експорту електронної та електротехнічної продукції, виробленої у Малайзії, Сінгапурі, Мексиці, на Філіппінах, здійснюється філіями ТНК. Унаслідок розширення поставок продукції наукомістких галузей змінюється структура експорту цих країн, що сприяє їх просуванню на більш гідне місце в міжнародному поділі праці.

Технологія стала однією з найважливіших переваг ТНК, оскільки на сучасному етапі вона є визначальним чинником економічного зростання. Основний обсяг виробництва й поширення технологій припадає на ТНК. Внутрішньофірмове передання технологій сприяє підвищенню технологічного рівня закордонних філій. Іноземна держава безкоштовно одержує нову технологію, що сприяє розвитку тієї або іншої галузі господарства, підвищенню її конкурентоспроможності, поліпшенню якості й розширенню асортименту продукції, яка випускається в країні, у тому числі й на експорт. Крім того, ТНК навчають місцеві кадри, особливо в країнах, що розвиваються [4; 5, с. 145–488].

У країнах Азії, де відбувається швидке підвищення життєвого рівня населення й збільшується його купівельна спроможність, філії ТНК переорієнтовуються на обслуговування місцевих ринків. Так, підвищенню обсягу закупівель комплектуючих частин закордонними філіями ТНК сприяє й політика ряду держав, що розвиваються, спрямована на збільшення частки національних компонентів і матеріалів у вартості готової продукції, яка випускається філіями. До діяльності ТНК за кордоном залучається велика кількість середніх і дрібних іноземних компаній: постачальників, агентів, дилерів, які значною мірою залежать від закордонних філій ТНК. Отже, філії ТНК впливають на розвиток експорту й імпорту приймаючих країн, ще більше об'єднуючи економіки різних держав [7, с. 100–112].

Розвиток сучасної світової економіки спрямований на створення єдиного економічного простору, де основними суб'єктами господарських відносин стають уже не країни, а багатонаціональні компанії та їх альянси. При цьому спостерігається явна тенденція до їх укрупнення, про що свідчить зростання обсягів угод про міжнародні злиття і поглинання суб'єктів економіки. Такі великі олігополістичні структури дедалі більше пануватимуть у світовій економіці, що свідчить про поділ праці не стільки між країнами, скільки між ТНК.

За 10 місяців 2012 р. в Україні в різних секторах економіки здійснено 130 угод злиття і поглинання на загальну суму приблизно у 4.08 млрд дол. США (найбільша інвестиційна активність спостерігалася в енергетиці (31 % усіх залучених коштів), металургії (24 %), на аграрному ринку (16 %) та ринку нафти і газу (12 %), і лише 5.33 млрд дол. США – в операції боргового фінансування. [8, с. 962–964].

Незважаючи на кількісний показник, операції кредитування становлять усього 16 % від загальної кількості операцій. Тобто зі 155 угод із залучення капіталу тільки 25 операцій були з боргового кредитування. Здебільшого банки в Україні (особливо іноземні) перебувають на стадії реалізації власних активів, не обтяжуючи себе новими дебіторськими заборгованостями (табл. 2) [3, с. 275–283].

Таблиця 2

Структура та динаміка українського ринку злиттів і поглинань [2]

Галузь	Кількість угод				2012 до 2009, %
	2009	2010	2011	2012	
Промисловість	20	30	20	22	110.0
АПК	36	20	35	30	83.3
Будівництво	–	13	–	10	–
Фінансовий сектор	10	12	10	11	110.0
Сектор телекомунікацій	5	8	5	6	120.0
Інші	29	17	30	33	113.8

Основними напрямками концентрації інтересів ТНК, зокрема щодо української економіки, є АПК, промисловість та фінансовий ринок. Це обумовлено ступенем ефективності функціонування цих секторів економіки та їх статусом стратегічно важливих для формування валового продукту будь-якої економіки. Враховуючи розвиток науково-технічного прогресу (НТП), ці галузі є не тільки стратегічно важливими, але й перспективними щодо реалізації інвестиційних програм.

На вітчизняному ринку активно працюють такі відомі ТНК, як Coca-Cola, Samsung, Toyota, Nestle, Nokia, Metro Cash&Carry, Hewlett-Packard, British American Tobacco та ін. (табл. 3).

Таблиця 3

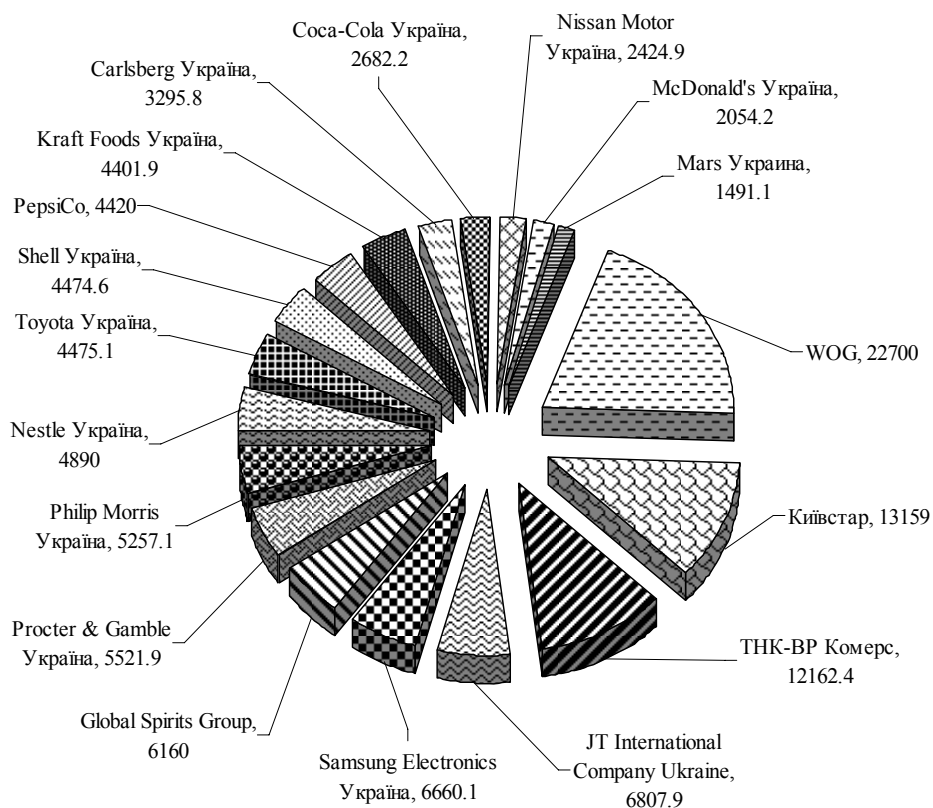
Економічна експансія ПІІ ТНК в Україні за галузями [1]

Рейтинг	Компанія	Галузь	Прибуток 2012, млн грн
6	WOG	Нафтогазова промисловість	6.5
19	Київстар	Телекомунікаційні послуги	4093.1
20	ТНК-ВР Комерс	Нафтогазова промисловість	-399.4
43	JT International Company Ukraine	Тютюнова промисловість	457
47	Samsung Electronics Україна	Торговельна	32.3
50	Global Spirits Group	Алкогольна промисловість	400
57	Procter & Gamble Україна	Хімічна промисловість	195.1
59	Philip Morris Україна	Сільськогосподарська промисловість	1098.4
66	Nestle Україна	Харчова промисловість	60
72	Toyota Україна	Машинобудування	254.6
73	Shell Україна	Нафтогазова промисловість	73.6
75	PepsiCo	Харчова промисловість	250
76	Kraft Foods Україна	Сільськогосподарська промисловість	452.4
98	Carlsberg Україна	Сільськогосподарська промисловість	531.7
113	Coca-Cola Україна	Харчова промисловість	-43.6
124	Nissan Motor Україна	Машинобудування	19.2
140	McDonald's Україна	Харчова промисловість	131.1
177	Mars Україна	Торговельна	119.9

Інтереси ТНК обумовлено економічними вигодами. Прибутковість сфер господарської діяльності, зазначених у табл.3, дає можливість спрогнозувати, що ТНК будуть поглиблювати ступінь своєї участі

у цих напрямках. Масштаби присутності провідних ТНК в економіці України наочно представлено на рис. 2.

Рис. 2. Структура виручки від реалізації (млн грн), що отримують ТНК, присутні на українському ринку

Структура виручки від реалізації товарів, робіт, послуг провідних ТНК свідчить про інтенсивність їх функціонування. Найбільшу активність ТНК демонструють у галузях нафтогазової, хімічної, сільськогосподарської та харчової промисловості, телекомунікаційних послуг [9, с. 95–115; 10].

Висновки. Сучасні процеси транснаціоналізації мають динамічну тенденцію розвитку. Це впливає на процеси функціонування та інтеграції світової економіки. В результаті розвитку продуктивних сил та інтернаціоналізації усіх сфер суспільного життя, встановлення безпосередніх сталих зв'язків між суб'єктами різних країн, виробничий процес в одній країні стає складовою частиною процесу, який відбувається в інтернаціональному або світовому масштабах.

Діяльність міжнародних корпорацій впливає на економіку як країни базування, так і приймаючих країн. Країна базування одержує

позитивний економічний ефект завдяки більш ефективному використанню наявного капіталу, а приплив нового капіталу забезпечує зростання економічних показників приймаючої країни.

Водночас у країні-реципієнті діяльність ТНК призводить до скорочення зайнятості населення, ухилення від сплати податків за допомогою закордонних філій, що завдає шкоди державному бюджету і, як наслідок, зменшує можливості фінансування соціальних та інших програм у країні базування. Маючи колосальні виробничі й фінансові ресурси, ТНК здатні захопити ключові позиції в економіці, загрожуючи економічній безпеці приймаючих країн, і навіть можуть здійснювати політичний тиск на їх уряди. Нерідко ТНК поглинають національний капітал або витісняють його з прибуткових галузей.

Міжнародні корпорації розміщують різні стадії єдиного технологічного процесу в різних країнах, тобто між її закордонними філіями та головною компанією відбувається інтенсивний товарообмін. Однак ціни в межах внутрішньокорпоративної торгівлі (трансфертні), як правило, істотно відрізняються від ринкових. Маніпулюючи рівнем трансфертних цін, ТНК прагнуть до ухилення від оподаткування, мінімізування розміру мита, нелегального переказу прибутків за кордон тощо, що підриває ефективність економічної політики держави. Крім того, оскільки на внутрішньокорпоративну торгівлю припадає значна частина всієї світової торгівлі, то трансфертні ціни перевертають реальні дані про її структуру й динаміку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 200 крупнейших компаний Украины [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://forbes.ua/ratings/2>.
2. Fortune global 500 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://money.cnn.com/magazines/fortune/global500/2013/full_list/?iid=G500_sp_ful.
3. Трансформація процесу транснаціоналізації в умовах зростання невизначеності глобального економічного середовища : монографія / Ю. В. Макогон та ін. ; за ред. Т. В. Орехової. — Д. : Норд Прес, 2011. — 652 с.
4. Верхоглядова Н. І. Визначення напрямів стимулювання експортного потенціалу Дніпропетровського регіону (на основі анкетування підприємств регіону) / Н. І. Верхоглядова, Г. В. Дугінець, Ю. В. Орловська // Вісн. Дніпропетров. ун-ту. — 2010. — Вип. 2. — Т. 18. — № 10/2. — С. 3–8. — (Серія "Світове господарство і міжнародні економічні відносини").
5. Сазонець І. Л. Сутність та основні концепції діяльності ТНК в умовах глобалізації / І. Л. Сазонець, Ю. М. Варич. — Донецьк : Юго-Восток, 2009. — 275 с.
6. Доклад о торговле и развитии, 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2012_ru.pdf.

7. Циганкова Т. М. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ : монографія / Т. М. Циганкова. — К. : КНЕУ, 2006. — 576 с.
8. Яглов М. В. Сельське господарство України в умовах членства в ВТО / М. В. Яглов // Проблеми і перспективи розвитку співробітництва між країнами Юго-Східної Європи в межах Чорноморського економічного співробітництва і ГУАМ : зб. науч. трудов. — ДонНУ. — Донецьк. — 2008. — Т. 2. — С. 962 – 965.
9. Економіка зарубіжних країн : навч. посіб. – Вид. 4-е, перероб. та доп. / Ю. Г. Козак, В. В. Ковалевський, С. Н. Лебедева, М. Є. Бикова, Н. С. Логвінова, О. В. Воронова. — К. : Центр учбов. л-ри, 2013. — 292 с.
10. *Europe: European Union: Economy overview* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [www. cia.gov](http://www.cia.gov).

Стаття надійшла до редакції 12.03.2014.

Gudym K. Transnationalization as a factor of globalization.

Background. Proposed article is devoted to the actual question of studying economical transformation tendencies under the transnationalization influence. The issue was considered on the basis of studying processes of integration using diversification recourses, an analysis of flexible adaptation mechanism to the outside changeable conditions that are characterized with mobile structure of TNC management structures.

Review of scientific sources in this direction shows that the conception of undoubted globalization of modern financial and economical, production, trading relations in world economics is formed. TNC and their development and functioning strategies are a powerful catalyst there.

The majority of works are devoted to studying modern tendencies of TNC's economic activities and the results of their influence to the development of social-economic society relationships. Both positive and negative aspects are defined. The conclusion remains undoubted: process of transnationalization becomes an integral part of modern economic transformations functionality. This is **purpose of the research**.

Results. TNC play the leading role in transnationalization processes by carrying globalization strategies which unite national economics and national markets. TNC define the new tendencies of the structural transformation of world economics. They provide integral using of diversification recourses and own the mechanism of flexible adaptation to the outside conditions.

Conclusion. The modern transnational process have dynamical development tendency. The country gets positive economical result due to more effective capital usage, and investment of new capital provides rising economical data of recipient country. At the same time the TNC's activity causes population unemployment at recipient country, tax evasion using foreign branches, that damages the government budget and, as a result, shortening possibility of financing the social and other programs in the basing country.

Keywords: TNC, processes of transnationalization, national markets, global strategies, recourses diversification.

REFERENCES

1. 200 krupnejshih kompanij Ukrainy [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : [http://forbes. ua/ratings/2](http://forbes.ua/ratings/2).

2. *Fortune* global 500 [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : http://money.cnn.com/magazines/fortune/global500/2013/full_list/?iid=G500_sp_ful.
3. *Transformacija* procesu transnacionalizacii' v umovah zrostannja nevyznachenosti global'nogo ekonomichnogo seredovyshha : monografija / Ju. V. Makogon ta in. ; za red. T. V. Orjehovoi'. — D. : Nord Pres, 2011. — 652 s.
4. *Verhogljadova N. I.* Vyznachennja naprjamiv stymuljuvannja eksportnogo potencialu Dnipropetrovs'kogo regionu (na osnovi anketuvannja pidpryjemstv regionu) / N. I. Verhogljadova, G. V. Duginec', Ju. V. Orlovs'ka // *Visn. Dnipropetrov. un-tu.* — 2010. — Vyp. 2. — T. 18. — № 10/2. — S. 3–8. — (Serija "Svitove gospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny").
5. *Sazonec' I. L.* Sutnist' ta osnovni koncepcii' dijial'nosti TNK v umovah globalizacii' / I. L. Sazonec', Ju. M. Varych. — Donec'k : Jugo-Vostok, 2009. — 275 s.
6. *Doklad* o torgovle i razvitii, 2012 [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2012_ru.pdf.
7. *Cygankova T. M.* Global'na torgova systema: rozvytok instytutiv, pravyl, instrumentiv SOT : monografija / T. M. Cygankova. — K. : KNEU, 2006. — 576 s.
8. *Jaglov M. V.* Sel's'koe hozjajstvo Ukrainy v uslovijah chlenstva v VTO / M. V. Jaglov // *Problemy i perspektivy razvitija sotrudnichestva mezhdru stranami Jugo-Vostochnoj Evropy v ramkah Chernomorskogo jekonomicheskogo sotrudnichestva i GUAM* : sb. nauch. trudov. — DonNU. — Donec'k. — 2008. — T. 2. — S. 962–965.
9. *Ekonomika zarubizhnyh kraj'n* : navch. posib. — Vyd. 4-e, pererob. ta dop. / Ju. G. Kozak, V. V. Kovalevs'kyj, S. N. Lebedeva, M. Je. Bykova, N. S. Logvinova, O. V. Voronova. — K. : Centr uchbov. l-ry, 2013. — 292 s.
10. *Europe: European Union: Economy overview* [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : [www. cia.gov](http://www.cia.gov).